

MAGYAR NEMZETI BANK

NEGYEDÉVES JELENTÉS

2006. október 16.

**Beszámoló az MNB 2006
harmadik negyedévi tevékenységéről**

Kiadja: Magyar Nemzeti Bank
Felelős kiadó: Missura Gábor
1850 Budapest, Szabadság tér 8–9.

www.mnb.hu

Tartalom

1. Monetáris politika	4
2. A pénzügyi közvetítő rendszer stabilitása	5
3. Devizatartalékok	7
4. Emissziós tevékenység	8
5. Fizetési rendszerek	11
6. Előkészületek, gyakorlati feladatok az euro bevezetéséhez	13
7. Az MNB statisztikai tevékenysége	15

1. Monetáris politika

Az elmúlt negyedévben a jegybank mindhárom kamatmeghatározó ülésén – július 24-én, augusztus 28-án és szeptember 25-én – az irányadó kamat 50 bázispontos emeléséről döntött, így az irányadó kamat 6,25 százalékról 7,75 százalékra emelkedett. A szigorítást a Monetáris Tanács az inflációs kilátások számottevő romlásával indokolta. Ugyancsak az alapkamat emelése mellett szólt, hogy az elmúlt időszakban a befektetői hangulat kedvezőtlenebbé vált a regionális és különösen a hazai befektetések irányába.

Az MNB augusztus 28-án tette közzé a „Jelentés az infláció alakulásáról – időközi felülvizsgálat” című kiadványának aktuális számát. Az itt ismertetett makrogazdasági helyzetértékelés számottevően különbözik a májusi jelentésben szereplőtől. Ennek elsődleges oka, hogy több olyan kormányzati intézkedés került elfogadásra, illetve meghirdetésre, amelyek a májusban felvázolt makrogazdasági, inflációs és költségvetési pályát jelentős mértékben megváltoztatták.

Az augusztusi jelentés szerint változatlan monetáris kondíciókat feltételezve az éves átlagos infláció 2007-ben 7 százalékra emelkedik. Bár 2008 végére az infláció valamivel 4 százalék alá csökkenhet, továbbra is jelentős mértékben meghaladhatja az inflációs célt. Az infláció várható megugrásában a kormányzati adó- és regulált áremelések játsszák a legnagyobb szerepet. A fiskális intézkedések közvetlen inflációs hatása 2007-ben 3, 2008-ban pedig 1 százalék. Az infláció növekedésével párhuzamosan a gazdasági növekedés a következő években 2,5 százalékra mérséklődik.

Az augusztusi inflációs előrejelzés bizonytalansága kiemelkedően magas. Ez egyrészt annak köszönhető, hogy a kiadáscsökkentő intézkedéseket (például a kétéves bérfagyasztás és leépítés a közsférában, valamint a költségvetési intézmények kiadásainak zárolása) jelentős megvalósulási kockázatok övezik. Másrészt a kormányzati adó- és regulált áremeléseknek a közvetlen inflációnövelő hatásukon túl, nehezen becsülhető, tovagyrúzó hatásai is lehetnek. A Monetáris Tanács több közleményében is felhívta a figyelmet arra, hogy a kormányzati intézkedések következtében megemelkedhetnek az inflációs várakozások, ami hosszabb távon is inflációs kockázatot jelent. Az intézkedések várakozásokon keresztül hatását valamelyest ellensúlyozza az aggregált kereslet visszaesése. A jelentésben felvázolttól elmaradó lakossági fogyasztás az előrejelzetnél alacsonyabb inflációt és kisebb gazdasági növekedést eredményezhet.

A kamatdöntések meghozatalakor a Monetáris Tanács figyelembe vette, hogy az elmúlt negyedévben a befektetői hangulat kedvezőtlenebbé vált a regionális és különösen a hazai befektetések irányába. A bejelentett kormányzati intézkedések ugyan hosszabb távon pozitív hatással lehetnek a pénz- és tőkepiacra, de a megvalósításukig a hazai eszközárak továbbra is igen érzékenyen reagálhatnak a nemzetközi és belföldi folyamatokra. A magyar gazdaság sebezhetőségét mutatja, hogy a Fitch szeptember 20-án semlegesről negatívra rontotta Magyarország adósságának kilátását, október 4-én pedig a Japan Credit Rating csökkentette a hosszú lejáratú devizában denominált magyar adósság besorolását.

2. A pénzügyi közvetítő rendszer stabilitása

2006 harmadik negyedévében nyolcadik alkalommal került sor a bankok hitelezési gyakorlatának felmérésére, amelyek eredményeit az MNB szeptember elején publikálta. A háztartási és vállalati részpiacon meghatározó jelenléttel bíró bankok hitelezési vezetőivel történő személyes találkozások keretében a bankok hitelezési politikájának fő jellemzői és tendenciái, valamint a hitelkínálat, hitelkereslet múltbeli és várható alakulása került áttekintésre.

Az összesített válaszok alapján megállapítható, hogy a vállalati szegmensben a bankok hitelezési hajlandósága tovább erősödött az elmúlt félévben, legnagyobb arányban a kis- és középvállalati szektor irányába növekedett. A standardok és feltételek jellemzően kialakultak, azokon – a kockázati prémium szigorításától eltekintve – már csak finomhangolást végeztek a szereplők. A háztartási szegmensben a bankok aktivitása magas és folyamatosan növekvő. A piacszerezés érdekében a szereplők enyhítik a standardokat és feltételeket. 2006 első félévében a verseny tovább erősödött mind a lakás-, mind a fogyasztásihitel-piacon. A hitelezési feltételek általánosan lazultak, nagyobb arányú enyhítés elsősorban a devizahitelek esetében történt. A kormányzati intézkedéscsomag hatására a megkérdozett szereplők egyöntetűen az ügyfelek hitelképességének romlását várják, mivel a vállalati és a háztartási szektor pénzügyi helyzetét egyaránt negatívan befolyásolják a növekvő adóterhek és a költségek emelkedése. Az intézkedések hatására a bankok a vállalati és háztartási portfólió esetében egyaránt minőségromlást prognosztizálnak, az utóbbi kezelésére előzetes akcióterveket (biztosítások, futamidő-hosszabbítás, törlesztés átütemezése stb.) készítenek.

A Pénzügyminisztérium, a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete és a Magyar Nemzeti Bank által létrehozott Pénzügyi Stabilitási Bizottság (PSB) harmadik negyedévi ülésén az adatszolgáltatás stratégiai kérdéseivel foglalkozó munkacsoport létrehozásáról döntött. A munkacsoport fő célja, hogy felmérje a nemzetközi adatszolgáltatási standardok és elvárások (COREP, FINREP, EKB) hazai adatszolgáltatásokra vonatkozó hatásait, és javaslatokat fogalmazzon meg a 2008-tól hatályos adatszolgáltatások koncepcionális kérdéseivel kapcsolatban, figyelembe véve a három intézmény alapfeladatainak ellátásához szükséges információigényt, és a várható társadalmi költségeket. Az előzetes elvárások szerint a munkacsoport működése elősegíti a PSZÁF és az MNB közötti hatékony és rendszeres információmegosztást, és megalapozza a mikro- és makroprudenciális célokat egyaránt szolgáló közös jelentési rendszer kialakítását.

A nemzetközi gyakorlathoz igazodóan az MNB és a PSZÁF részvételével egy olyan szimulációs gyakorlat megtartására került sor, amely krízis szituációban a két szervezet együttműködését teszteli. A gyakorlat tapasztalatai alapján, a válságkezelés hatékonyságának növelése érdekében a két szervezet kidolgozta a válsághelyzetekben való együttműködés alapelveiről és kereteiről szóló együttműködési megállapodást, amelyet a szervezet vezetői 2006 augusztusában írtak alá. A megállapodásban rögzítették a két szervezet feladat-, felelősségi és döntési hatáskörét, továbbá az információáramlás és együttműködés formáit.

Az IMF által indított hároméves munkaprogram (Coordinated Compilation Exercise for Financial Soundness Indicators) utolsó munkafázisa zajlott le 2006 III. negyedévében. A program annak érdekében indult, hogy elősegítse a pénzügyi rendszer kulcsfontosságú makroprudenciális elemzési eszközeinek, a pénzügyi stabilitási indikátoroknak széles körű alkalmazását. A feladat két részből állt: az MNB elkészítette 2006. március 31-én az előzetes adatok alapján, július 31-én a végleges adatok alapján ezt az új típusú adatszolgáltatást, valamint összeállította a metaadatokat is, amelyek részletesen bemutatták, miben tér el a magyar gyakorlat a számviteli és konszolidációs szabályok, illetve az adatgyűjtés és a számítási eljárások területén az IMF útmutatójában lefektetett normáktól. Ez utóbbi anyagok elkészítése során a PM és a PSZÁF szakmai véleményét is beépítettük az anyagba, amelyet október végére kell publikálásra alkalmas formába önteni. A projekt tapasztalatainak összegzése és elemzése, a továbbfejlesztési irányok kijelölése az előzetes tervek alapján 2007 elején lesz meg, az adatszolgáltatás elrendelésére vonatkozó döntést az IMF igazgatósága várhatóan 2007 első felében hozza meg.

A pénzügyi kultúra projekt keretében a negyedév során közvélemény-kutatásra került sor, amelynek célja a középiskolás és fiatal felnőtt lakosság pénzügyi ismereteinek feltérképezése volt. A kérdőíves felmérés a pénzügyi stabilitás szempontjából kiemelt három témára (hitelezés, nyugdíj-előtakarékosság, pénzforgalmi szolgáltatások és bankkártya) fókuszált. A közvélemény-kutatás eredményei alapján a kérdés kezelésében előrelépést rövid távon a végzős középiskolások számára pénzügyi gyakorlati alapismereteket összefoglaló tájékoztató kiadvány elkészítése jelent, míg középtávon az általános pénzügyi ismeretek középiskolai oktatásba történő bevezetése lehet a megoldás. A rövid és középtávú cél tekintetében az MNB együttműködést kezdeményezett a PSZÁF és a PM felé. Ennek célja a ha-

tékony együttműködés és koordináció kereteinek kialakításán túlmenően a pénzügyi ismeretek oktatási tananyag összeállításához kapcsolódó szempontrendszer meghatározásában való részvétel is.

Az MNB kiemelt célja a magyar bankpiaci verseny fokának mérése és a versenyt befolyásoló tényezők meghatározása. 2006 harmadik negyedévében egy kutatás és a Gazdasági Versenyhivatallal elkészített közös OECD-háttéranyag járult hozzá ezen cél eléréséhez. A kutatás során három fogyasztói és három háztartási betéti piacra készült el részpiacra vonatkozó elemzés annak érdekében, hogy meghatározható legyen a verseny foka.¹ A tanulmány megállapítja, hogy a folyószámla-, áru- és személyi hitelek, valamint a

látra szóló és rövid betétek esetén a verseny foka alacsonynak, míg a hosszú betétek esetén magasnak tekinthető. A kutatási anyag várhatóan az év végén jelenik meg az MNB Working Papers sorozatban. Ugyancsak az idei év harmadik negyedévében az OECD felkérésének eleget téve a Gazdasági Versenyhivatallal együttműködve készült el a magyar bankpiaci versenyről szóló háttéranyag. A háttéranyag a verseny alacsony fokának okaival foglalkozott, kitérve a bankváltás magas költségeire és az ügyfelek alacsony pénzügyi ismereteire. Emellett elemezte a különböző hazai szabályozói hatóságok jogköreit és együttműködési területeit. Az OECD tagállamai által beküldött tanulmányok az idei év negyedévének elején egy nemzetközi kerekasztal-megbeszélésen kerülnek megvitatásra.

¹ József Molnár–Csilla Horváth–Márton Nagy: Empirical Analysis of Retail Banking Competition: the Case of Hungary, előkészületben.

3. Devizatartalékok

2006 harmadik negyedévében a hivatalos devizatartalékok nagysága a június végi 16 622 milliárd euróról 97 millió euróval csökkent, így a tartalékállomány szeptember végi nagysága 16 525 milliárd euro volt.

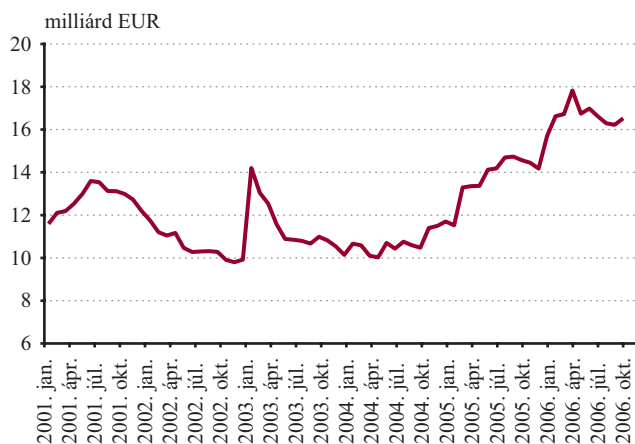
A tartalékállomány nagyságának alakulását az alábbi tétel befolyásolták:

Az év harmadik negyedévében az Államadósság Kezelő Központ Rt. és az MNB adósságkezelési tevékenységéhez kapcsolódó devizabefolyások és -kifizetések összesen több mint 300 millió euróval növelték az MNB devizatartalékainak állományát. Az MNB előre bejelentett euroeladásai (piacra vezetés) 506 millió eurónyi, a devizabetétek állományának változása 200 millió eurónyi csökkenést okoztak. A minisztériumok devizakifizetései 150 millió euro csökkenést eredményeztek, míg a tartalékok hozama ugyanilyen nagyságrendű összeggel gyarapította a tartalékok nagyságát. Az Európai Bizottságtól kapott transzferek valamivel

több mint 300 millió euróval járultak hozzá a tartalékszint emelkedéséhez.

1. ábra

A devizatartalékok nagyságának alakulása

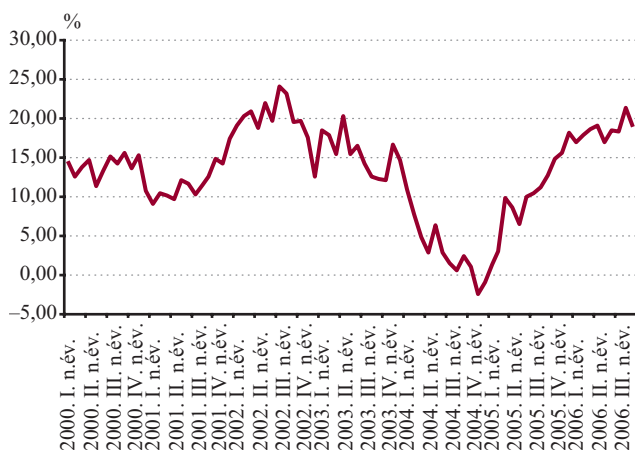
4. Emissziós tevékenység

Forgalomban lévő készpénz

A forgalomban lévő készpénzállomány értékének növekedési üteme 2006 első három negyedévéét vizsgálva a III. negyedévben volt a legerősebb. A növekedési ütem augusztusban meghaladta a 21%-ot, majd szeptemberben kissé mérséklődött. 2006. szeptember végén a forgalomban lévő készpénz értéke 1911 milliárd forint volt, 19%-kal több, mint egy évvel korábban. A készpénzállomány gyors növekedése részben a lakossági fogyasztásbővülésre, részben pedig az alacsony inflációra vezethető vissza, amely mérsékelte a pénztartás költségét.

2. ábra

A forgalomban lévő készpénzállomány értékének növekedési üteme* az előző év azonos időszakához képest

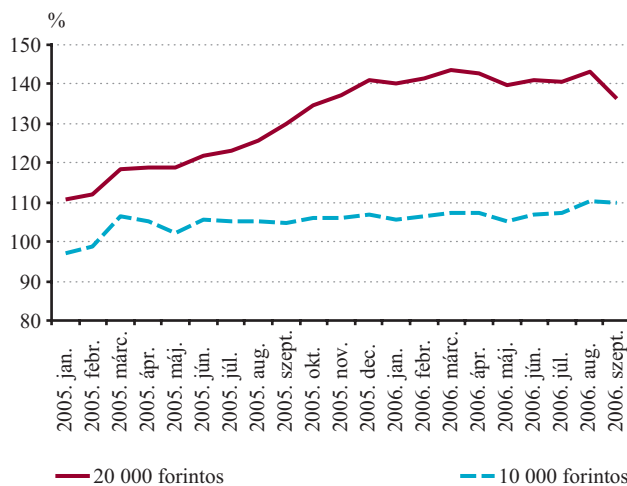
*Évezredváltás hatásával korrigálva.

Forgalomban lévő bankjegyek

2006. III. negyedév végén a forgalomban lévő bankjegyalomány értéke 1878 milliárd forint volt, 19%-kal több, mint egy évvel ezelőtt. A III. negyedév végére a forgalomban lévő bankjegyek darabszáma ennél kisebb mértékben, 11%-kal nőtt, abból következően, hogy a bankjegyek értékének gyarapodása elsősorban a nagy bankjegycímletek számának emelkedésében jelent meg. A 20 000 forintos címlet darabszáma jelentősen nőtt, 2006. szeptember végén 36%-kal több volt belőle forgalomban, mint egy évvel korábban. Ez a bankjegycímlet kevésbé vesz részt a mindennapi tranzakciókban, nagyobb a szerepe a készpénz-megtakarításokban. A 10 000 forintos címlet darabszámának 10%-os növekedési üteme is meghaladta a többi bankjegycímletét.

3. ábra

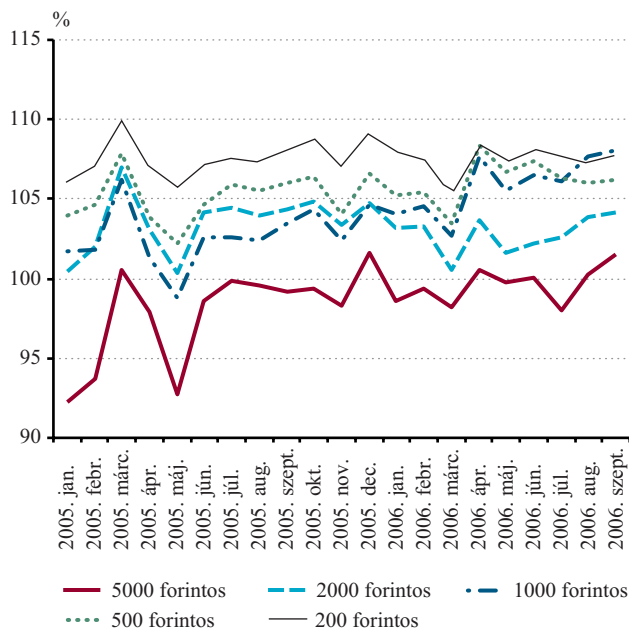
Nagy címletű bankjegyek mennyiségének növekedési üteme az előző év azonos időszakához képest

A közepes címletű, 5000 és 2000 forintos bankjegyek forgalomban lévő mennyisége a III. negyedév végén 1, illetve 4%-kal haladta meg a 2005. év azonos időszakában forgalomban lévő mennyiséget. Ugyanez a növekedés a kis címletek esetében 6-8% volt, legnagyobb mértékben az 1000 forintos bankjegy forgalomban lévő állománya emelkedett. Ennek magyarázata, hogy a bankjegy forgalomban betöltött váltópénz funkciója egyre erősödik.

4. ábra

Közepes és kis címletű bankjegyek mennyiségének növekedési üteme az előző év azonos időszakához képest

I. táblázat

Forgalomban lévő bankjegy- és érmeállomány 2006. június 30-án
(ezer darab)

Bankjegyek	20 000	10 000	5000	2000	1000	500	200	Összesen
	41 335	82 733	23 496	18 279	48 671	25 344	45 012	284 869
Érmék	100	50	20	10	5	2	1	Összesen
	143 924	94 624	182 950	218 769	298 535	822 964	965 950	2 727 533

Forgalomban lévő érmék

2006 III. negyedév végén 2728 millió darab érme volt forgalomban, 10%-kal, 248 millió darabbal több, mint az előző év hasonló időszakában. Valamennyi érmecímlet mennyisége nőtt, átlag felett az 50, 5 és 2 forintos érmék mennyisége.

Készpénzforgalom

2006 III. negyedévében a Magyar Nemzeti Bank pénztárai 933 milliárd forint értékű készpénzforgalmat bonyolítottak le, amely 2%-kal kevesebb az előző év hasonló időszakában lebonyolított pénztári forgalom értékénél. A csökkenés a jegybanki pénztárakba történő befizetéseknél 3%-os, míg a kifizetéseknél 0,5%-os.

Emlékérme-kibocsátás

A Magyar Nemzeti Bank 2006. július 20-án a nándorfehérvári diadal 550. évfordulója alkalmából 5000 forint névértékű ezüst emlékermét bocsátott ki. Az emlékérme előlapján egy szablya díszes markolata látható. Az emlékérme hátlapján álló téglalap formájú keretben Hunyadi János és Kapisztrán János egész alakos ábrázolása szerepel. Az érmét Soltra E. Tamás szobrászművész tervezte. Az emlékerméből 6000 darab verhető, ebből 3500 darab különleges – ún. proof – technológiával.

2006. augusztus 31-én „Esztergomi bazilika” megnevezéssel 5000 forint névértékű ezüst emlékermét bocsátott ki az MNB. Az emlékérme „Az egyházi építészet remekei” sorozat első darabjaként jelent meg. Az emlékérme előlapján az Esztergomi bazilika kupolájának belseje látható alulnézetből, a hátlapon pedig a bazilika épületének ábrázolása található. Az érmét Bartos István Péter tervezte.

A Magyar Vöröskereszt fennállásának 125. évfordulója alkalmából 2006. szeptember 15-én a Magyar Nemzeti Bank 2 millió példányban 50 forintos címletű érmét bocsátott ki. Az érmék névértékes oldala megegyezik a forgalomban lévő 50 forintosokéval, a másik oldalon azonban a kerecsen-

sólyom képe helyett a Magyar Vöröskereszt logója látható. A logó alatt a „125 év” felirat olvasható. Az új érmeoldalt Kósa István tervezte. Az érmék első napi veréséből 12 ezer darab sorszámozott díszcsomagolásban került forgalomba.

A készpénzhamisítás megelőzését, visszaszorítását szolgáló tevékenység

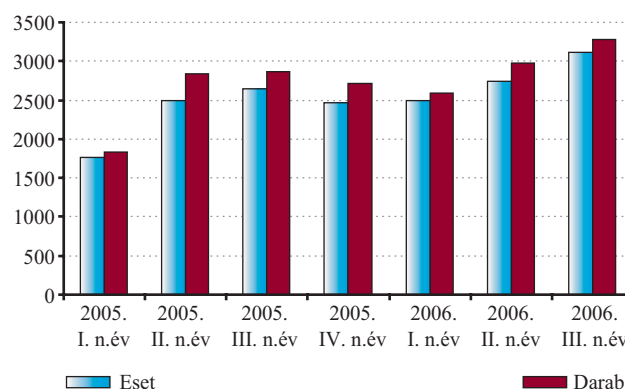
Az országban előforduló hamisgyanús forint-, illetve külföldi bankjegyek és érmék szakértői vizsgálatát az MNB Nemzeti Készpénzszakértői Központja végzi.

A Nemzeti Készpénzszakértői Központ uniós kötelezettségeinek eleget téve a harmadik negyedévben is aktív résztvevője volt az eurokészpénz hamisításának megelőzését, felderítését, visszaszorítását célzó európai intézményrendszernek. A kibocsátó felelőssége okán folyamatosan monitorozza a forinthatamisítás mennyiségi és minőségi jellemzőit annak érdekében, hogy a készpénzforgalom minden időben korszerű, megfelelően védett bankjegyekkel legyen biztosítva.

Az MNB szakértői 2006 harmadik negyedévében 3109 esetből származó 3276 darab forgalomból lefoglalt forintbankjegy-hamisítványt vizsgáltak, ami mind az előfordulások, mind a mennyiség tekintetében enyhe emelkedést tükröz az előző év III. negyedévéhez képest.

5. ábra

A forinthatamisítások eset- és darabszáma

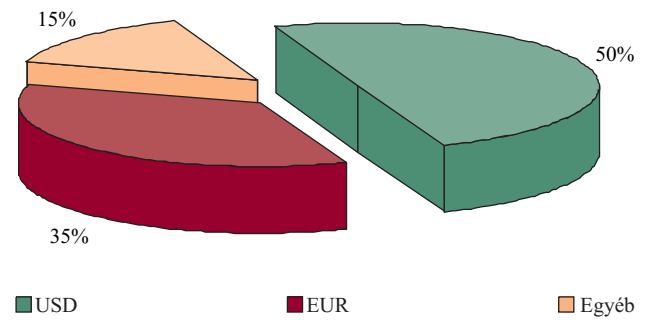

A leggyakrabban hamisított címlet továbbra is az 1000 forintos, amely az összes hamisítvány 76%-a. Nyomdai úton a forintbankjegyeket továbbra sem hamisítják, az összes vizsgált hamisítványt valamely irodai sokszorosító eszközzel (színes fénymásolóval, nyomtatóval) állították elő.

A valutahamisítási esetek száma és a lefoglalt mennyiség továbbra is kedvező. Az euro hamisítása továbbra sem jelentős, 2006 harmadik negyedévében mindössze 166 darab forgalomból kiszűrt eurohamisítványt vizsgáltak a Nemzeti Készpénzszakértői Központ szakértői.

6. ábra

A hamis valuták megoszlása
(2006. III. negyedév)

5. Fizetési rendszerek

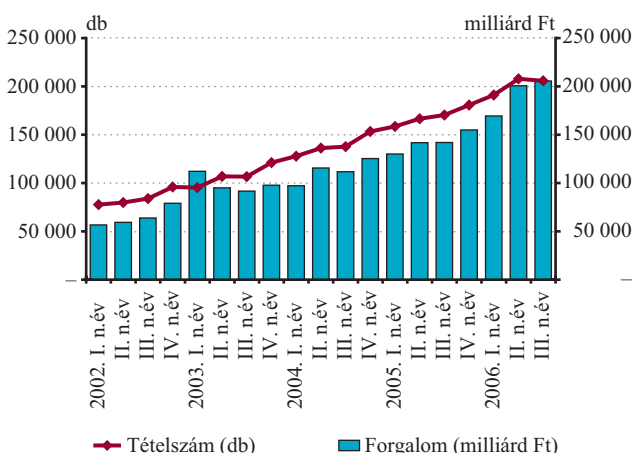
A VIBER-forgalom alakulása

A VIBER-rendszerben 2006 harmadik negyedévében 205,8 ezer db fizetési megbízás került teljesítésre, amelynek összes értéke 205,6 billió (ezermilliárd) Ft volt. Az előző negyedévhez viszonyítva 0,9%-kal csökkent az elszámolt tranzakciók száma, míg az érték növekedése 2,5%. A tételszám (2005. III. negyedévében 170,4 ezer db) növekedése az előző év azonos időszakához mérve jelentős: 20,8%. A forgalom értéke (141,9 billió Ft-ról) még gyorsabban, 44,9%-kal nőtt. A tárgynegyedévben a havi átlagos forgalmi érték 68,5 billió Ft volt, a negyedév havi csúcsgorgalmát 2006. szeptember hónapban mérték (71,0 billió Ft), amit eddig csak a júniusi forgalom (72,8 billió Ft) múlt felül. A tárgynegyedévi havi átlagos tételszám 68,6 ezer db, mely 0,7 ezer darabbal kevesebb az előző negyedév havi átlagánál, a havi csúcsgorgalmat (71,1 ezer db) az év folyamán három hónap forgalma is felülmúlta. A forgalom értékének kismértékű növekedését a bank-to-bank, valamint az értékpapírügyletek eredményezték, némileg csökkent az ügyféltételek értéke is, ugyanakkor számottevően visszaesett a jegybanki betételhelyezés és az egyéb jegybanki tételek forgalma. A tételszámcsökkenés oka a DVP-tételek és az ügyfelek által kezdeményezett megbízások számának visszaesése.

Az elmúlt négy és háromnegyed évre értékben és tételszámban mutatózó negyedévenkénti fejlődést szemlélteti a következő ábra.

7. ábra

A VIBER-ben lebonyolított fizetések értéke és száma negyedévenként

A vizsgált időszakban a számított átlagos napi² tételszám 3167 db, ami az előző negyedévre jellemző értékhez képest (3352 db) 5,5%-kal kevesebb. A forgalom napi átlagos értéke 3163 milliárd forintot tett ki, némileg elmarad az előző negyedév 3237 milliárd Ft/nap értékétől.

2006 harmadik negyedévében szeptember 20-án számolták el a legtöbb megbízást a VIBER-ben: 5337 db tételt, amelyet a rendszer működése során csak a június 30-i tételszám (5686 db) múlt felül³, a negyedév napi csúcsgorgalma ugyanezen a napon volt 5027,5 milliárd forinttal.

A vizsgált időszakban a bankok 445,8 milliárd forint napközbeni átlagos hitelkeretet képeztek, amelyek összege 2006 harmadik negyedévében 10%-kal magasabb az előző negyedévhez képest. 2005. év azonos időszakához (331,4 milliárd Ft) képest jelentősebb (31,3%-os) növekedés következett be. A számlapénzállomány 6,4%-os növekedésével együtt összességében a likviditás átlagos értéke 997,3 milliárd forint volt (7,9%-kal több az előző negyedévinél), miközben az átlagos napi pénzforgalom⁴ (3516 milliárd Ft) 3,2%-kal alacsonyabb az előző negyedévnél, vagyis növekvő likviditással kisebb forgalmat kellett finanszírozni. A megelőző év hasonló időszakához képest pedig 42,9%-kal nőtt a pénzforgalom, míg a likviditás csak 19,7%-kal emelkedett, vagyis itt ellenkező helyzetet látunk, 2005 hasonló időszakához képest több forgalmat viszonylag kevesebb fedezettel bonyolítottak a bankok.

Az átlagos napi forgalom az előzőek szerint a napi likviditás 3,53-szorosát teszi ki átlagosan a negyedévet tekintve (a forgalom és a likviditás aránya az egyes hónapok átlagát számolva 3,50-3,36-3,72), az arány az előző negyedévben 3,93 volt (2005. II. negyedévben 2,96), mely érték ingadozik, de hosszabb távon növekedést mutat. A bankrendszer átlagos napi likviditásának és pénzforgalmának havi alakulását mutatja a 8. ábra.

2006 III. negyedévében a bankok által igénybe vett napvégi hitel kumulált összege (151,7 milliárd Ft) 40,6%-kal csökkent az előző negyedévi (255,5 milliárd Ft) igénybevitelhez képest, az előző év azonos időszakát tekintve (220,3 milliárd Ft) a csökkenés 31,1%-os. A VIBER-ben a sorban álló tételek száma 8,8%-kal csökkent, ugyanakkor a sorba állított (sorkezdő) megbízások összege 48,2%-kal nőtt. Nem fordult elő napvégi fedezetlenség miatt tételtörlés, de

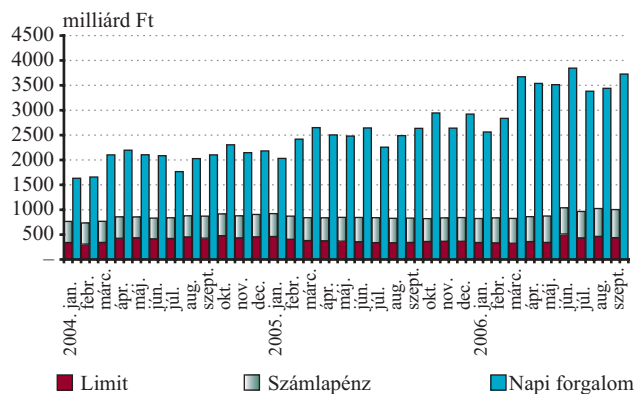
² Az üzleti napok száma hárommal több volt a harmadik negyedévben az előzőnél.

³ E napon 1600 db, szokás szerint a BKR-ben teljesített ügyféltétel növelte a normál napi forgalmat.

⁴ Ebben a VIBER-forgalom mellett a BKR és a jegybanki számlavezető rendszer is benne van.

8. ábra

A bankok napi átlagos likviditásának (számlapénz+limit) és pénzforgalmának összevetése

több napon volt technikai hiba miatti hosszabbítás, illetve későbbi keretküldés.

MNB elnökének rendelete a hitelintézeti elszámolóházak üzletszabályzatára és szabályzataira vonatkozó követelményekről

2006. augusztus 1-jén jelent meg a hitelintézeti elszámolóházak üzletszabályzatára és szabályzataira vonatkozó követelményekről szóló 11/2006. MNB-elnöki rendelet, amely 8 nappal később hatályba is lépett.

A rendelet megalkotására alapvetően két ok miatt volt szükség:

- Egyrészt a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény előírja, hogy az MNB engedélyezési hatáskörébe tartozó elszámolásforgalom lebonyolítására (elszámolásforgalmi ügyletre) vonatkozó tevékenység engedélyezése iránti kérelemhez mellékelni kell a hitelintézeti elszámolóház üzletszabályzatát és szabályzatait.

- Másrészt az MNB-törvény szerint a hitelintézeti elszámolóház üzletszabályzatának, illetve az üzletszabályzat módosításának hatálybalépéséhez az MNB jóváhagyása szükséges.

A jogalkalmazók jogos elvárása, hogy az üzletszabályzatokra és szabályzatokra vonatkozó követelmények jogszabályban kerüljenek megfogalmazásra.

Az MNB alapvető feladatai közé tartozik a fizetési és elszámolási rendszerek kialakítása, továbbá azok tevékenységének felvigyázása a rendszerek biztonságos és hatékony működése, valamint a pénzforgalom zavartalan lebonyolítása érdekében. Az MNB-törvény felhatalmazza az MNB elnökét arra, hogy rendeletben szabályozza a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló törvény szerinti elszámolóházi tevékenységet végző szervezetek üzletszabályzatára és szabályzataira vonatkozó követelményeket.

Az elnöki rendelet megalkotásánál figyelembe vett, legfontosabb szempontok közé tartozik, hogy a hitelintézeti elszámolóház üzletszabályzatában meghatározott működési feltételek, jogok és kötelezettségek feleljenek meg az ezirányú nemzetközi ajánlásokban megfogalmazott alapelveknek és követelményeknek (pl. a BIS által 2001 januárjában kiadott „A rendszerkockázati szempontból fontos fizetési rendszerek alapelvei” című kiadvány). A rendeletalkotás során felhasználtuk az Európai Központi Banknak a transzeurópai automatizált valós idejű bruttó elszámolási rendszerre (TARGET) vonatkozó iránymutatását.

A Magyarországon már működő, elszámolásforgalmi tevékenységet végző hitelintézeti elszámolóházak (Giro Elszámolásforgalmi Zrt., Giro Bankkártya Zrt., és – mivel hatálya alá tartozik – maga a jegybank is) a rendelet hatálybalépését követő 7 hónapon belül kötelesek a rendeletben foglalt szabályoknak eleget tenni.

6. Előkészületek, gyakorlati feladatok az euro bevezetéséhez

A Magyar Nemzeti Bank igazgatósága az elmúlt negyedévben tárgyalta és jóváhagyta azt a részletes munkaanyagot, amely az euro magyarországi bevezetésének legfőbb gyakorlati tennivalóit veszi számba. A dokumentum azokat az országos szinten jelentkező gyakorlati feladatokat összegzi, amelyeket – a makrogazdasági feltételek fokozatos teljesítésével párhuzamosan – Magyarországon is el kell végezni az euroövezethez való csatlakozáshoz, az eurónak mint új pénznemnek a majdani bevezetéséhez. A konvergencia-kritériumok teljesítésének menetrendje, feladatterve önmagában nem elégséges az eurobevezetés feltételeinek megteremtéséhez. Az eurozónához való csatlakozásnak valójában két egymás mellett párhuzamosan futó felkészülési ága van: egyrészt a konvergenciaprogram meghatározása és végrehajtása (amely a makrogazdasági kritériumok teljesítését és tartós fenntarthatóságát követeli meg), másrészt annak a szerteágazó gyakorlati felkészülési tevékenység-sorozatnak, a nemzeti átállási programnak az összeállítása és végrehajtása, amely majd lehetővé teszi a pénzcseré és a pénznemváltás olajozott, zökkenőmentes lebonyolítását a társadalom minden szintjén.

Az euro alkalmazása alól hazánk az Európai Unióhoz történő csatlakozáskor átmeneti derogációt kapott (a további kilenc 2004-ben csatlakozott országgal együtt). Ebből következően az euro bevezetése, illetve az arra való alapos felkészülés mind makrogazdasági, mind gyakorlati értelemben szigorú és egyenértékű jogi kötelezettség Magyarország számára.

Az euroátállás előkészítése és lebonyolítása nemzeti feladat és hatáskör, de az Európai Bizottság és az EKB folyamatosan figyelemmel kíséri az előkészületeket. Az EKB véleményezi az euroátállásra vonatkozó és egyéb, a hatáskörébe tartozó törvénytervezeteket, és álláspontját nyilvánosságra hozza, míg az Európai Bizottság rendszeresen elkészíti és nyilvánosságra hozza az összes érintett tagállamra vonatkozóan az euro bevezetésére irányuló gyakorlati felkészülést értékelő jelentését.

Az euroövezethez csatlakozni kívánó EU-tagállamok csaknem mindegyike már elkészítette, vagy most állítja össze ezt az átfogó euroátállási forgatókönyvet, amely számba veszi az új pénznem bevezetésének gyakorlati tennivalóit, kijelöli az egyes felkészülési szakaszok időigényét, meghatározza a felkészülés és a majdani átállás intézményi kereteit és kijelöli az egyes szereplők (központi közigazgatás,

önkormányzatok, hitelintézetek és gazdasági társaságok stb.) konkrét felkészülési teendőit. Olyan országok is kidolgozott (és rendszeresen frissített) nemzeti átállási tervvel rendelkeznek, mint az Egyesült Királyság vagy Svédország, ahol az euróra való áttérés egyelőre nincs napirenden. A nemzeti gyakorlati felkészülési program időben való elkészítése, elfogadása és folyamatos karbantartása azért fontos, mert ennek végrehajtásához szükséges időigény legkevesebb négy, de optimálisan még inkább öt év lehet. Nyilvánvalóan nem elegendő a gyakorlati előkészületeket akkor meghatározni, amikor a makrogazdasági feltételek már teljesültek, mert az újabb késedelemhez vezethet az euro bevezetésénél.

A dokumentum igyekszik tisztázni azokat a fő rendező elveket, amelyeket az euroátállás során, már a folyamat legelején mindenki számára világossá kell tenni. Ilyen pl. az, hogy az euroátálláshoz kapcsolódó költségterheket minden érintett szereplő maga viseli. Az is fontos követelmény, hogy a pénzcseré önmagában nem járulhat hozzá az infláció növeléséhez. Fél évvel a tényleges pénzcseré előtt mindenkinek meg kell kezdenie az árak kettős szerepeltetését kirakatokban, katalógusokban, számlákon. A magánjogi szerződések jogfolytonossága megmarad. Ilyen és hasonló szabályok, rendező elvek előzetes megállapítása és közzététele nagyban segítheti az átállás sikerét.

Az MNB munkaanyaga javaslatot tesz az átállás országos intézményi kereteire is. Lényeges, hogy a nemzeti euroátállási terv kidolgozása kiszakadjon a hazai hagyományos államigazgatási intézményi keretektől és elkülönüljön a megszokott eljárási folyamatoktól, ugyanakkor támaszkodjon a minisztériumok és egyéb hivatalok szaktudására, szakértelmére. A jegybank, a kormányzat és az üzleti élet felkészült, döntésképes képviselőiből álló testületnek kell összehangolnia a gazdaság egészét átfogó nagyarányú változásokat, a közös érdekek alapján meghatározni a gyakorlati felkészülés induló lépéseit, nyomon követnie a tervek megvalósulását, finomítani a terveket. Egy olyan országos szintű bizottsági struktúra létrehozását feltételezi, amely lefedje a társadalom és a gazdaság valamennyi szegmensét, és lehetővé teszi az üzleti szféra maximális bevonását az előkészületekbe, a megoldások aktív kialakításába és a felkészülés saját területükön való ellenőrzésére.

A centralizált koordináció és a tényleges végrehajtás biztosítása magas szintű nemzeti bizottságot tesz szükség-

gessé, amely rendszeresen beszámol a kormánynak (illetve az Országgyűlésnek) a bevezetés és a felkészülés állásáról, a végrehajtás mikéntjéről. A Nemzeti Euro Bizottság (NEB) jogkörét, mandátumát, költségvetését magas szintű jogszabályban, optimális esetben törvényben pontosan meg kell határozni. A felkészülési folyamatban a NEB lenne az elsődleges agytröszt, operatív ügyekben az elsődleges döntéshozatali fórum, stratégiai, szakmapolitikai kérdésekben a döntés-előkészítő. Munkájáról, a meghozott döntésekről pontosan tájékoztatnia kell a közvéleményt is. Szükség esetén kormányzati intézkedéseket kezdeményezhet. A Nemzeti Euro Bizottságban az MNB-nek – törvényi feladatkörénél fogva – kitüntetett szerepet kell játszania.

Az anyag számba veszi a közigazgatás, a nagy elosztó rendszerek, a versenyszféra és a lakosság körében elvégzendő feladatokat, de kitér a jogalkotást, a pénzügyi szektort, a fogyasztóvédelmet, az informatikai átállást és a tájékoztatást érintő tennivalókra is. A pénzforgalommal és készpénzcserével, valamint a széles körű tájékoztatással összefüggő feladatokban az MNB vezető szerepet játszik.

Az európai keretfeltételek figyelembevételével Magyarországon is mielőbb ki kell alakítani a gyakorlati felkészülés-

re vonatkozó intézményi struktúrákat, kidolgozni a nemzeti átállási terveket és azokat nyilvánosságra kell hozni. Ez elősegíti, hogy a gazdasági szereplők a nemzeti terv figyelembevételével tervezzék meg saját euroátállásukat és gyakorlati javaslatokkal segítsék az országos euroátállási terv finomítását. Az országos, a regionális, a szektoronkénti és a vállalati euroátállási terveket egymással szoros kölcsönhatásban kell végrehajtani. A társadalom egészét felölelő felkészülést igen magas szintű együttműködésben kell majd megkezdeni és végrehajtani. Eközben elengedhetetlenül szükséges lesz, hogy a gazdasági szereplők kellő időben hozzákezdjenek saját euroátállásuk előkészítéséhez, ugyanakkor kizárólag akkor lehet számítani a magánszektor tényleges beruházásaira, amikor hitelesnek fogadják el az euroövezeti csatlakozási programot.

Az elkészült munkaanyag nemcsak a nemzeti euroátállási programmal összefüggő főbb konkrét tennivalókra tartalmaz javaslatokat, hanem azok lehetséges ütemezésére, az intézményi megoldásokra is. A nemzeti átállási program összeállítását segítő, az MNB átfogó munkaanyagát augusztus elején megküldte a Pénzügyminisztérium és a Miniszterelnöki Hivatal részére, kezdeményezve az euro gyakorlati bevezetésére való felkészüléssel kapcsolatos szakmai konzultációkat.

7. Az MNB statisztikai tevékenysége

A Magyar Nemzeti Bank statisztikai tevékenysége – a statisztikai adatgyűjtés és adatfeldolgozás, a nemzetközi adatszolgáltatási kötelezettségek teljesítése – 2006 III. negyedévében a szokásos rendben folyt, és a statisztikai tevékenységhez kapcsolódó publikálás rendjében sem történt változás az előző negyedévhez képest.

A 2007. évi adatszolgáltatások előkészítési munkálatai során az MNB augusztus 9-én megtartotta szokásos évi kon-

zultációját a bankok és szakosított hitelintézetek részére, ahol tájékoztatást adott az MNB adatgyűjtési rendeletében bekövetkező módosításokról. A módosításokat elsősorban az európai uniós követelmények változásaihoz való igazodás tette szükségessé. Emellett a jegybank statisztikai területe összeállította az OSAP keretében elrendelendő 2007. évi adatgyűjtéseket is.

Negyedéves jelentés

2006. október 16.

Nyomda: D-Plus

H-1037 Budapest, Csillaghegyi út 19-21.

